

Rafał WÓJCIK

Student IV roku Indywidualnego Toku Studiów w Zakładzie Meteorologii i Klimatologii

O roli indywidualnego toku studiów w procesie nauczania na Wydziale Melioracji i Inżynierii Środowiska SGGW

Ogólne zasady funkcjonowania ITS na naszej uczelni określa "Szczegółowy Regulamin Studiów w SGGW" [1]. Przypomnijmy, że wspomina się w nim, iż studia indywidualne wiążą się z zapewnieniem ze strony uczelni szczególnej opieki naukowo-dydaktycznej poprzez dobór treści, metod i form kształcenia. Studia prowadzone tokiem indywidualnym mogą obejmować istotną zmianę w kierunku kształcenia przewidzianym programem, polegającą na przykład na łączeniu dwu lub więcej specjalności w obrębie jednego kierunku. Ważnym prawem studenta indywidualnego jest możliwość udziału w pracach naukowo-badawczych i rozwojowych uczelni.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia realizacji studiów na zasadach ITS na Wydziale Melioracji i Inżynierii Środowiska SGGW, nasuwają się pewne uwagi, którymi chciałbym się podzielić w tej notatce.

Studia prowadzone w toku indywidualnym pełnią niezwykle istotną rolę w łagodzeniu powszechnie znanych bolączek trapiących studentów stacjonarnych Wydziału Melioracji i Inżynierii Środowiska SGGW. Do najistotniejszych z nich należy niezgodność deklaracji programowych z okresem kampanii rekrutacyjnej z realnymi warunkami studiów na Wydziale, np.:

- ◆ Popularna wśród kandydatów na studia specjalizacja "Ochrona i rekultywacja środowiska" obejmuje

tylko częściowo zagadnienia ochrony środowiska przyrodniczego. Główny nacisk położono na zajęcia z zakresu ochrony gleb i w niewielkim stopniu ochrony wód. Absolutnie nie uwzględniono w programie trzeciego z wielkich podsystemów, jakim jest atmosfera.

- ◆ Niezgodnie z oficjalnymi deklaracjami [3] dotyczącymi organizacji studiów, na niektórych specjalizacjach uniemożliwiono uruchamianie przedmiotów (z grupy przedmiotów do wyboru w zakresie danej specjalności), pomimo spełnienia warunku utworzenia seminaryjnej grupy studentów składającej się z co najmniej 8 osób. Decyzja została podjęta z góry przez kierowników specjalizacji, bez porozumienia ze studentami.

Do innych braków należą m.in.: niedostateczne wyposażenie biblioteki zarówno wydziałowej, jak i ogólnouczelnianej. Szczególnie uciążliwy jest brak najnowszej literatury obcojęzycznej oraz jej długotrwałe przetrzymywanie przez pracowników naukowych.

Niepokój budzą również praktyki sprawdzania listy obecności na nieobowiązkowych z zasady wykładach. Innym przykładem działań utrudniających racjonalne planowanie roku akademickiego przez studentów jest — niespotykana na innych uczelniach — zasada wymogu obe-

cności na wykładach, jako warunku dopuszczenia do egzaminu w terminie zerowym. Te i inne zjawiska, jak na przykład wielokrotne kolokwia w ciągu semestru w miejsce dwóch czy jednego końcowego, nie wydają się służyć ułatwieniu studiów, szczególnie w przypadku studentów indywidualnych. Swoją wcześniejszą postawą udowodnili oni bowiem, że nie wymagają codziennej kontroli postępów w nauce ani też rozbudowanego systemu bodźców negatywnych. Tak czy inaczej, ich wiedza zostanie sprawdzona w czasie sesji egzaminacyjnej, a powyżej wspomniane praktyki prowadzą do utraty przez nich nie tylko cennego czasu, ale i nierzadko jeszcze cenniejszego entuzjazmu do pracy.

Indywidualny tok studiów daje również możliwość złagodzenia wielu niedogodności studiowania, występujących na naszym Wydziale, poprzez udział studentów w zajęciach dydaktycznych prowadzonych na innych uczelniach. Do istoty problematyki inżynierii środowiska należy jej interdyscyplinarność. Wydaje się więc, że szczególnie korzystne jest uczęszczanie przez studentów na zajęcia na pokrewnych wydziałach innych uczelni.

Dobrym przykładem, który zaczerpnę z mojego własnego doświadczenia, jest cenne wzbogacenie programu studiów w formule ITS o wykład na Politechnice Warszawskiej z zakresu Teorii i Systemów Dynamicznych, która to stanowi fundamentalną podstawę do wszelkich rozważań posługujących się aparatem modelowania matematycznego. Wśród przedmiotów, których do pełnego opanowania niezbędna wydaje się wspomniana teoretyczna podbudowa, należy m.in. hydrologia. Dobrym przykładem są tu zagadnienia związane z matematycznym modelowaniem hydrogramów wezbrań. Bez wspomnianej podstawowej wiedzy z zakresu modelowania matematycznego systemów studenci nie są w praktyce w stanie zrozumieć istoty podstawowych zależności objętych programem zajęć.

Jak już wspomniano, studia indywidualne dają studentom możliwość uczęszczania na zajęcia poza rodzimym Wydziałem, nawet poza własną Uczelnią. A wymiana taka daje możliwość rozszerzania horyzontów zainteresowań i wiedzy nie tylko samych studentów, ale i kadry naukowo-dydaktycznej, która częstokroć styka się dzięki temu z dotychczas mniej znanymi jej zagadnieniami. Pamiętajmy, że studenci od zawsze stanowili i stanowić będą pewne wyzwanie dla swych wykładowców. Bardzo wiele zależy od tego, czy nauczyciele akademicy umieją sprostać tym wyzwaniom, przyznać się niekiedy do własnej omyłności i nie wyczerpującej czasami znajomości pewnych zagadnień. Zarazem jednak nie powinni unikać konfrontacji z nowymi ideami, zachowując dzięki temu swój autorytet.

Na zakończenie chciałbym przypomnieć o korzyściach płynących z upowszechniania formuły ITS zarówno dla studentów, jak i samego Wydziału.

Studia indywidualne, o których szeroka informacja udzielana jest już od początku pierwszego roku studiów, stanowić mogą istotny bodziec do aktywnej i systematycznej pracy. Studia dające możliwość swobodnego wyboru zajęć, bezpośredniego kontaktu z najlepszymi wykładowcami i szereg innych przywilejów, jednym słowem studia prestiżowe, mogą stać się punktem odniesienia, realnym celem do osiągnięcia dla wszystkich studentów.

Studia indywidualne mogą także stanowić wzorzec stosunków pomiędzy studentami a pracownikami. Wzorzec pozytywnie oddziałujący na całe środowisko Uczelni. Właśnie w warunkach ITS najłatwiej studentowi znaleźć się pod wpływem pracowników nauki, niekoniecznie profesorów, którzy traktują go jako partnera we wzajemnej wymianie obowiązków. Student staje się wtedy przedmiotem zainteresowania, nie jako członek anonimowej zbiorowości studenckiej, ale jako osobowość. Powstaje wtedy możliwość bezpośrednie-

go obcowania studentów z ludźmi tworzącymi naukę. Ich przykład i rada oraz coraz bardziej samodzielna, metodyczna praca uczącej się indywidualnie młodzieży tworzą na uczelni tak cenną atmosferę twórczej pracy naukowej. Ta zaś pozwala na kształcenie dla przyszłości, przekazywanie wiedzy nie tylko odpowiadającej stanowi aktualnemu, ale także wiedzy pozwalającej na rozwiązywanie sytuacji pojawiających się w przyszłych warunkach pracy.

Chciałbym więc zaapelować do wszystkich pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału Melioracji i Inżynierii Środowiska o aktywne wspieranie promocji indywidualnego toku studiów. Pamiętajmy jednak, że nie wystarczą tu mechaniczne decyzje. Jak wspomniałem, konieczne jest ciągle rozwijanie metod pracy ze studentami, pokonywanie technicznych i psychologicznych barier. Poza tym, od początku studiów konieczne jest przygotowywanie studentów do pracy indywidualnej. Tak aby potem jako ewentualni przyszli studenci ITS nie stanowili rozczarowania dla swych profesorów.

Zdaję sobie sprawę z dyskusyjności części powyższych uwag, czy być może, jak ująłby to ktoś inny, jednostronności mojego

podejścia. Myślę jednak, że nawet gorzka, krytyczna, ale prawdziwa opinia pokolenia studentów może pomóc w procesie wypracowania coraz lepszego programu studiów na Wydziale Melioracji i Inżynierii Środowiska SGGW. Jak powiedziano kiedyś — młodości nierzadko właściwa jest przesada, ale bać się zapału młodości, jej rewolucyjnej chęci zmian — byłoby błędem fatalnym w skutkach. Dlatego też chciałbym, aby moje przemyślenia i sugestie przyjęte zostały ze zrozumieniem, nie jako jałowa krytyka, lecz jako twórcza refleksja. Sprawiłoby mi wielką satysfakcję, jeśli powyższe uwagi dałyby początek szerszej dyskusji na temat aktualnego stanu i perspektyw dalszej reformy systemu nauczania na naszym Wydziale. Dyskusji twórczej, z większym udziałem pokolenia studentów, a więc tych, którzy w istocie są podmiotem na naszej Uczelni.

Literatura

- [1] *Szczegółowy regulamin studiów w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.*
- [2] SZCZEPAŃSKI J. 1963: *Socjologiczne zagadnienia wyższego wykształcenia.* PWN, Warszawa.
- [3] *Informator o studiach magisterskich i inżynierskich na Wydziale Melioracji i Inżynierii Środowiska.* 1993. SGGW, Warszawa .